

ÅRSOVERSIGT 72

FRA FO's RAPPORTGRUPPER

OM »EN ÅRSRAPPORT FRA 1972« ELLER EN MASSE UBENYTTET MATERIALE.

FO's Rapportgrupper har i 1972 indsamlet materiale i et sådant omfang, at dets lige næppe findes tidligere i Dansk Ornithologisk Historie. Der er således udsendt et kvart tusinde tæt beskrevne sider om fuglenes forekomst.

Derfor var det så meget mere beklageligt, at FO's redaktion presset af pladsmangel i bladet måtte anmode Rapportgruppernes Arbejdsformænd, lokalredaktørerne, om at indskrænke 'Årsrapporten 1972' til omkring 10 sider.

I erkendelse af, at det dermed ville være håbløst at give et blot nogenlunde fyldestgørende billede af alle arters forekomst i lighed med de foregående år, vedtog lokalredaktørerne i »lyksalig Enighed« med redaktionen at håndplukke nogle af årets mest markante arter til nærmere bearbejdning. Resultaterne heraf vil så fremkomme i årets løb. Følgende forventes inddraget: Stor Tornskade, Lille Skallesluger, Sortgrå Ryle, Enkeltbekkasin, Bjerglærke, Bjergirisk, Blå Kærhøg, Lille Lappedykker, de invaderende

spættearter, Skovskade, Tredækker, Plettet Rørvagtel, Fiskeørn og muligvis Rød Glente. Gråske-nindsamlingen vil fortsætte foråret igennem, og alle resultaterne heraf skal være klar senest 1. juni, og inden 1. august vil artiklen være klar og blive tilsendt DOFT (så må vi jo håbe, at de vil have det, som hævdet af FO's redaktion). Det øvrige materiale kan beses i lokalrapporterne og vil kun blive samstillet eller benyttet i det omfang, evt. interesserede tager initiativ til.

Med hensyn til indsamling af oplysninger i 1973 er der kun sket mindre ændringer. Meddelelser fra perioden 1/1 - 31/6 skal være lokalredaktørerne i hænde senest den 10/7 og for perioden 1/7 - 31/12 senest den 10/1. Der stiles imod at offentliggøre materialet i en samlet stor rapport, hvis FO ikke er i stand til at modtage og offentliggøre de normale 30 - 40 sider samlet.

Følgende arter er fra og med 1972 udgået af Sjældenhedsudvalgets liste: Islom, Alm. og Sodfarvet

Skræpe, Stor og Lille Stormsval, Skestork, Rustand, Snegås, Kongeørn, Tredækker, Thorshane, Mellemkjøve, Hvidvinget Måge, Perleugle, Ravn, Korttået Træløber, Savi sanger og Karmincompap. Sjældenhedsudvalget beder selv om, at man ved fortsat indrapportering af disse arter til FO's rapportgrupper får mulighed for at følge udviklingen. Vi vil selvfølgelig gerne benytte lejligheden til at fremhæve dette ønske, selv om det omfatter arter, der alligevel bliver meddelt.

I 1973 vil vi anmode om alle oplysninger vedrørende følgende: Gråsisken (specielt foråret), overvinterende vadefugle (her ønskes såvel for vinteren 72/73 som 73/74!), Sortspætte, Lille Lappedykker, Plettet Rørvagtel, Græshoppe-, Savi- og Flodsanger samt Laddenbenet Musvåge med særligt henblik på træk og vinterforekomster.

Med håbet om en stadig lige glædelig stigning i antallet af indsendere og i omfanget af oplysninger. LOKALREDAKTØRERNE.....

HVAD MENER LÆSERNE?

Der er i FO og måske hos Rapportgruppen og dens ledelse tvivl om, hvordan den stadig stigende stofmængde til Årsrapporten skal publiceres.

Det indkomne stof udgives primært i de lokale rapporter, der udkommer halvårligt.

Indtil nu er Årsrapporten udsendt i FO og har været på 30 - 35 sider.

For at undgå for megen dobbeltudgivelse og samtidig give plads til andet stof foreslår redaktionen følgende:

Årsrapporten bringes hvert år i FO I. Maximum på 10 - 15 sider. Kun de arter, der har vist særlige svingninger, behandles.

Desuden bringes der, i årets fire numre af FO, artikler om de arter, rapportgruppen specielt har samlet stof om.

Endvidere foreslår FO en landsdækkende duplikeret Årsrapport, hvor alle arter og data behandles. Denne rapport kunne så købes gennem kontoret på Fælledvej. Denne rapport er så tænkt som tilbud til dem, der er interesseret i mere end den brede orientering i FO I.

Sjældenhederne har stadig hjemme i SU's årsrapport i DOFT??

FO VIL MEGET GERNE HØRE LÆSERNES MENING OG EVT. ANDRE FORSLAG OM DISSE PROBLEMER OMKRING ÅRSRAPPORTEN. SKRIV TIL »ÅRSRAPPORTEN«, FELTORNITHOLOGEN, FÆLLEDVEJ 9 MEZZ., 2200 KBH. N.

Da der kun er indkommet en halv årsrapport... udsendes denne til FO II juni/juli, i håb om, at den anden halvdel indkommer.

Derimod bringes rapportgruppernes artikler om de arter, der er indsamlet og bearbejdet specielt for 1972.

REDAKTIONEN.

Sådan foregår det:

Følgende rapporter udkom i 1972:

Christiansø foråret 1972: 11 s. - 5,- kr.

Bornholm 1:72, 7 s. - 3,- kr.

Bornholm 2:72, 6 s. - 3,- kr.

Møn 1:72, 13 s. - 5,- kr.

Møn 2:72, 10 s. - 3,- kr.

Øvrige Sjælland 1:72 + 2:72, 13 s., 5,- kr.

Øvrige Sjælland 3:72, s. - 3,- kr.

Kongelunden forår 1972: 10 s. - 3,- kr.

Kbhvn-Nordsjælland 1:72, 10 s. - 3,- kr.

Kbhvn-Nordsjælland 2:72, 16 s. - 5,- kr.

Fyn 1972, 5 s. - 3,- kr.

Sønderjylland 1:72, 24 s. - 7,- kr.

Sønderjylland 2:72, 11 s. - 5,- kr.

Blåvand efteråret 1972, 20 s. - 7,- kr.

Østjylland 1:72, 9 s. - 3,- kr.

Østjylland 2:72, 5 s. - udkommer i det østjyske lokalblad, der tilsendes med 2 numre for 6 kr./år (dog kun portoudgift for medlemmer i Århus Amt).

Nordjylland 1:72 (nr. 4), 29 s. - 7,- kr.

Nordjylland 2:72 (nr. 5), 23 s. - 7,- kr.

Rapporterne er for de flestes vedkommende forsynet med nydelige forsidetegninger af Jens Greger-sen. De kan købes gennem kontoret eller ved henvendelse til lokalredaktørerne.

I 1973 vil man for at bevare og stimulere interessen sørge for, at bidragydere automatisk får tilsendt rapporter og udgiftsbilag til dækning af udgifter til trykning og forsendelse.

Rapporterne kan også bestilles hos lokalredaktørerne eller via kontoret. På Fyn og i Østjylland forventes lokalrapporterne fremover indeholdt i lokalblade-ne.

Liste over lokalredaktørerne:

Bornholm: Hans P. Strange, J. E. Ohlsensg. 1, III, 2100 Kbh. Ø

Møn: P. Sciermacher, Magleby centralsk., 4791 Borre Kongelund +: Bj. Rasmussen, Urtehaven 89, 2500 Valby

Kbhvn.-Nordsj.: Tim Andersen, Bredager 53, 2650 Hvidovre

Øvr. Sjælland +: B. Christophersen, Stockholmsg. 37, Kbhvn. Ø

Lolland-Falster: K. Malling Olsen, Harsdorffsv. 1A, 1874 Kbh. V

Fyn: Ole Tønder, Landevejen 22, 5881 Skårup

Sønderjylland: Martin Iversen, 4. maj koll., Ribe Landevej 20, 6270 Tønder.

Østjylland:

DOF's lokalforening, box 184, 8100 Århus C Nordjylland:

P.E.Sperling, Vibevej 12, 9000 Ålborg.

Årsrapporten 72

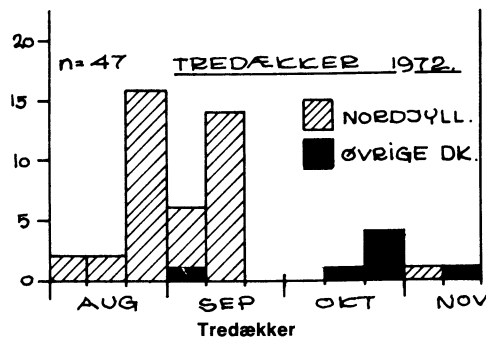
ENKELTBEEKASIN

Kun een fugl er set i den egentlige vintertid (Bavel-se sø, 15/1).

På forårstrækket, som foregik medio marts - ultimo april, sås i alt 12 fugle med flest ØS/Amager (6) og NJ (4). Hertil kommer en iagttagelse så sent som 18/6: lex. Hanstedreservatet.

Efterårstrækket var talmæssigt noget ringere end i 1971. Det indledes normalt medio - ultimo september og varer til primo - medio november. En iagttagelse allerede 27/7 (NJ) skiller sig dog ud fra dette mønster. NJ og Fyn/Langeland har haft de fleste fugle med max. i NJ ultimo september (14) og igen ult. oktober (21). På F sås med. oktober 8. S/Amager kan i samme periode kun præstere sammenlagt 9 fugle, hvilket er under normalen; 24/12 sås 1 overvintrende Avedøre holme.

Bjarne Rasmussen.

Usædvanligt mange er set, hvilket måske kan skyldes, at arten rapporteres flittigere efter at være udgået af SU's liste. Og dog:

Foråret opviser 1 fugl: 15/5 Porsemosen, som tilmed spillede !! Det er ikke helt normalt at opleve i Danmark.

På efterårstrækket er knap 50 fugle set; selv om man må regne med gengangere fra NJ, er det i hvert fald langt over normalen. Trækket strakte sig over perioden 10/8 - 13/11 og viser en interessant tidsmæssig fordeling i Jylland contra øerne. Dette kan måske skyldes, at fuglene stammer fra forskellige populationer (?).

Da der i hvert fald ikke har været et sv-ligt træk at spore i England i september, kunne det også tænkes, at fuglene var trukket mod SØ til Sjælland, hvor der altså er hengået nogen tid, før man opdagede dem.

Langeland har 17/9 (Dovns) og Sjælland/Amager 5 mellem 11/10 og 13/11, deraf 3 efter 28/10. SJ opviser lex. 29/10 på Rømdæmningen. I NJ ses hovedmængden mellem 10/8 og 18/9 med de højeste tal 31/8: 11 og 11/9: 9, begge fra Ulvedyb. En efternøler sås 4/11 Dråby vig. Se i øvrigt diagrammet.

Bjarne Rasmussen

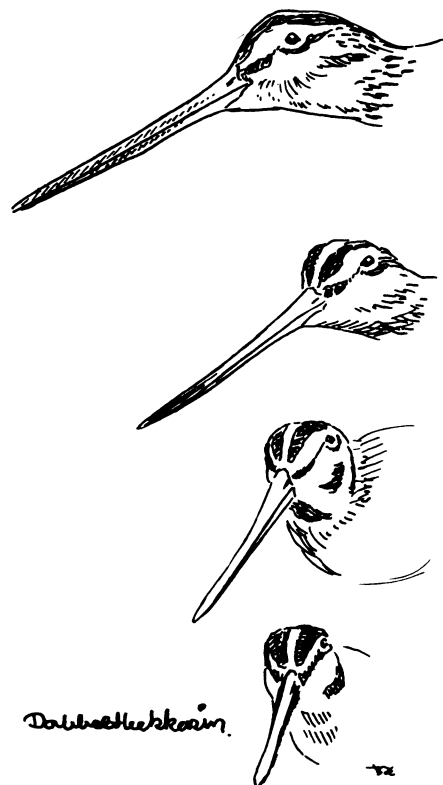
Bjergirisk 1972

Markant invasion over landet oktober/november. I midten af september begynder trækket i det små; acceleration primo oktober mod særdeles kraftig stigning og kulmination sidst i oktober. Allerede ved udgangen af november er antallet af fugle nede på normal vinterbestand. Tal fra jan., febr. og dec. viser en vinterbestand på knap 500 fugle; men det egentlige tal er naturligvis væsentlig højere; utvivlsomt mere end en fordobling.

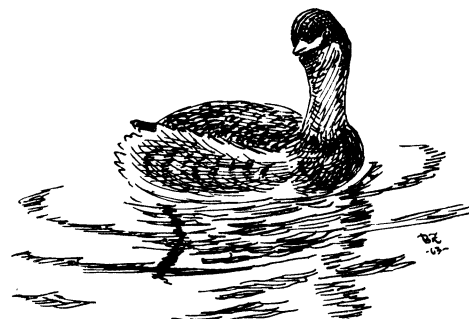
Meget kunne tyde på, at invaderingen af fugle er sket fra NØ via Sjælland og Møn. Pæne træktal fra Langeland kunne tyde på, at fuglene er gået videre mod vest denne vej. En ophobning af rast i den Sønderjyske og Nord-vesttyske marsk er svært at bortforklare grundet virkeligt store koncentrationer i disse områder netop efter dage med store træktal fra Møn og Langeland.

Den danske vinterbestand synes at etablere sig sidst i oktober, først i november. Observationer fra en Århusiansk overnatningsplads tyder på dette, kun undtagelsesvis synes trækkende fugle at have haft indflydelse på denne overnatningsplads, hvilket også passer godt overens med et ringe træk gennem Jylland.

Jens Gregersen

Årsrapporten 72

LILLE LAPPEDYKKER

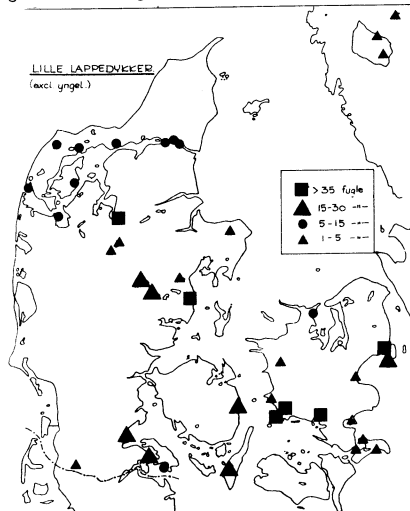
YNGLEFUGLE: Største yngleplads synes at være Uterslev Mose med et sted imellem 5 og 30 par; ellers skal intet særligt nævnes om ynglefuglene, dog skal rammes en pæl gennem myten om, at der kun yngler gråstrubet Lappedykker på Bornholm. I 1972 var der mindst 6 par små derovre.

Januar-april: sås som sædvanligt en del rundt omkring. Det blev dog ikke de helt store koncentrationer i denne periode, grundet den milde vinter. En kølig periode i februar skabte dog følgende større koncentrationer. 30/1 40 Sjællandsbroen og 24/2 38 Skelskør Fjord.

September-december: Ret normal forekomst med kulmination i antallet den midterste 1/3 af oktober, hvor der bl. a. sås 70 - 90 Fiskbæk, Nordjylland. 30/9 var der 70 i Kysing Fjord.

Klaus Malling Olsen

se også Danske fugle, h. 4: 1972: 229 - 230.

LILLE SKALLESLUGER

Der er indkommet et ret stort materiale fra 1972, og selv om de fleste iagttagelser stadig er fra Københavns-området, ser det nu ud til, at der er ved at komme gang i sagerne, især i NJ og på Sjælland i øvrigt.

Nedenstående skema viser fordelingen i de to perioder:

Stadig småt på Møn og Fyn og meget småt på B og i ØJ/VJ.

Da der i oversigten kun er medtaget det højeste antal fra Sjællandsbroen, synes der at have været en anelse flere end i 71.

De faste lokaliteter har huset flg. mængder: Kbh.: Sjællandsbroen: 301 jan., 250 febr., 61 marts, 13 april, 9 nov. og 35 dec.

Valbyparken: 38 jan., 61 febr. og 1 nov.

Avedøre holme: 15 marts.

Sjælland: Tystrup-Bavelse: 2 jan., 8 febr.

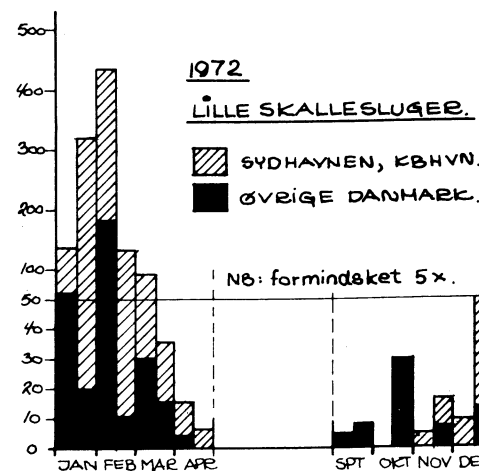
Skælskør: 8 febr.

Falster: Nykøbing: 25 febr.

NJ: Struer: 8 jan., 2 marts, 1 okt., 2 nov. og 5 dec.

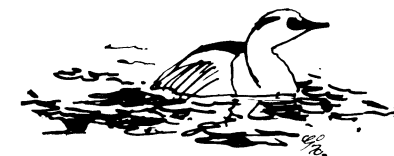
Ørhage: 22 okt.

SJ: Vidåen: 12 febr., 4 marts og 2 dec.

Månedsfordelingen for hele Danmark ser for 72 således ud (Sjællandsbroen hvid, øvrige DK sort; for Sjællandsbroen kun max. tal i hver 14-dages periode):

Bjarne Rasmussen

Sortgrå Ryle Årsrapporten 72

Med 107 iagttagne fugle er denne art næsten lige så almindelig som Lærkefalk i Danmark !!!!????

I 1971 var der til sammenligning 92 Sortgrå Ryler og 160 Lærkefalk i hele landet.

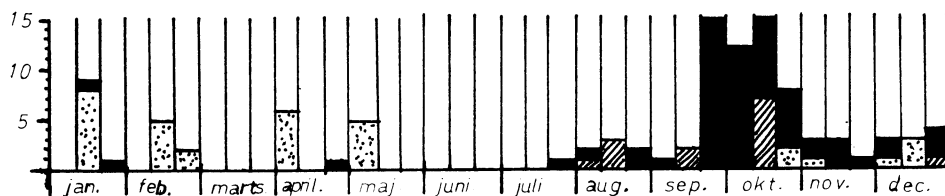
Om foråret optræder den mest almindeligt i Øst-danmark, hvorimod den om efteråret næsten kun træffes ved Vestkysten (se diagram).

Derimod træffes den meget fåtallig, men spredt over hele landet om vinteren.

Den begynder efterårstrækket meget sporadisk allerede ultimo juli (Salomonsen angiver enkelte i september).

**Uffe Gjøl Sørensen Poul Erik Sperling
Anders Pape Møller Holger Søndergård**

Sortgrå Ryler i Danmark 1972. Sort søjle: Nordjylland, skraveret: Øvrige Jylland, prikket: Øerne.

Årsrapporten 72 Bjerglærke

Der er i 1972 i alt rapporteret 1024 bjerglærker herhjemme. Heraf er de 613 set i Nordjylland mod 411 i resten af landet !!

Der er få overvintrende i jan. - feb., og et ret ringe gennemtræk finder sted til ult. maj med kulmination i med. maj (jf. det ret sløje træk i efteråret -71).

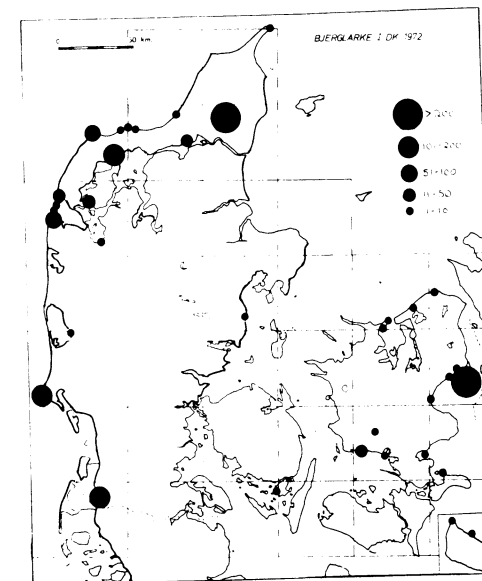
Efterårstrækket er lidt over normalen. Det begynder sporadisk i sep. og kulminerer med. - ult. okt. P. g. a. det milde vejr sidst på året er der temmelig mange fugle nov. - dec.; en del ser således ud til at ville overvinde. Det samlede billede for årets sidste to måneder er dog temmelig rodet. Fig. 1.

Hovedtrækket går langs den jyske vestkyst (se kortet). Der er dog ikke indløbet særlig mange notater fra området syd for Harboøre, hvad det så end kan skyldes (f. eks. er der ingen rapporteret fra Vest Stadil).

Et mere svagt træk går over Sjælland, og dette falder tilsyneladende lidt senere end det jyske med kulmination i med. nov.

I Østjylland og på Fyn ses arten øjensynligt sjældent.

Her i landet opholder fuglen sig normalt kun i ganske nær tilknytning til kystlokaliteter; men den kan optræde i endda ret store flokke på deciderede indlandslokaliteter og da oftest på enge el. lign. Dette har 1-72 bl. a. været gældende på Kraghede i Nordjylland.

**HOLGER SØNDERGÅRD ANDERS PAPE MØLLER
UFFE GJØL SØRENSEN POUL ERIK SPERLING**

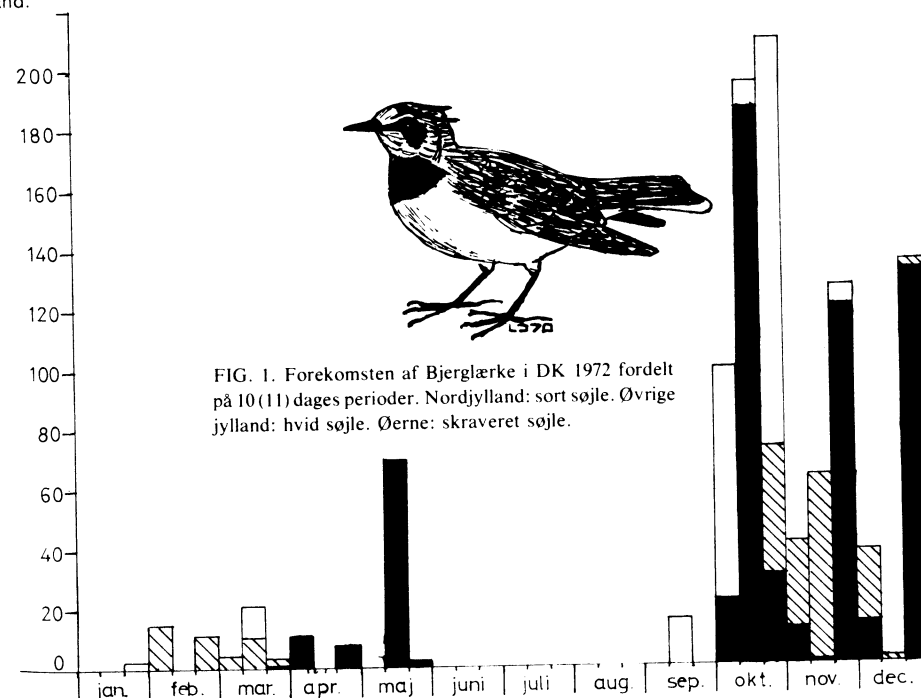
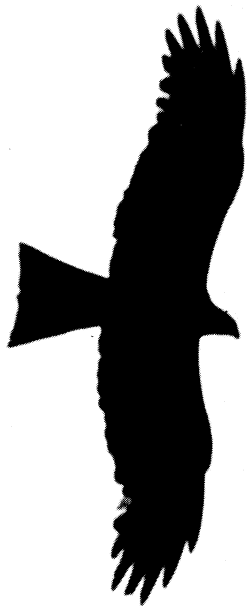

FIG. 1. Forekomsten af Bjerglærke i DK 1972 fordelt på 10 (11) dages perioder. Nordjylland: sort søjle. Øvrige Jylland: hvid søjle. Øerne: skraveret søjle.

Årsrapporten 72

Fiskeørnen er taget med som sammenligningsgrundlag (NB specialindsamling af denne art i 1968). Af disse tal kan man så opstille følgende forhold, hvor f. eks. R/F betyder forholdet mellem de i det angivne år sete Røde Glenter og Fiskeørne.

	1968	1968	1970	1971	1972
S/R	0,08	0,12	0,54	0,43	0,45
R/F	0,06	????	0,09	0,09	0,14
S/F	0,00	????	0,05	0,04	0,06
R+S/F	0,07	????	0,13	0,13	0,20

Disse forhold kan man så tolke, som man lyster. En potentiel mulighed er følgende: Ser vi på S/R, ses en markant stigning fra 69 til 70, ganske givet en naturlig følge af den Sorte Glentes sortie på SU-listen. R + S/F viser, at der er set mange Glenter i 72. R/F og S/F viser, at det må være mange røde, idet S/F i 70'erne er praktisk talt konstant. Bemærk at alle /F-forholdene for 68 er specielt lave, dels fordi der var special indsamling af fiskeørneagttagelser, dels var den Sorte Glente på SU-listen. Hvis man derfor ser bort fra dette år (som vel egentlig er det mest nøjagtige, hvad eksakte værdier angår), fordi det af ovennævnte grunde er misvisende i forhold til de andre, ser man, at forekomsten af Glenter i 70 og 71 var ret »normal«. Det mere fintfølende S/R-forhold viser, at der i 70 enten var lidt flere Sorte Glenter, end man kunne forvente, eller der blev set lidt færre Røde Glenter end beregnet. Rød Glente totalen fra 68 og 69 viser, at det nok er det sidste, der er tilfældet.

KONKLUSION: Forekomsten af Rød Glente i Danmark i de sidste tre år kan karakteriseres således: 70 færre end normalt, 71 normalt og 72 over normalen. Arten er med andre ord ikke blevet almindeligere.

Om den Sorte Glente er der følgende at sige: Den tilsyneladende store forekomst i 70 og 71 må i dag anses for at være normal, den store stigning fra 69 er fiktiv og skyldes udelukkende sjældenhedsudvalgets tidligere dæmpende effekt (lykken er at kende kasseringsprocenten). I år var der måske lidt flere end forventet, tallene er dog så små, at stigningen kan skyldes tilfældigheder. Denn bearbejdningsmetodes arkilleshæls er eventuelle forskelle i den (de) undersøgte arts og basisartens udbredelsesområde og -mønster og heraf følgende forskelle i trækforhold og -forekomster.

Lasse Braae.

	1968	1969	1970	1971	1972
Rød Glente:	26	42	26	37	56
Sort Glente:	2	5	14	16	25
Fiskeørn:	430	?	300	>400	399

Bidrag til årsrapport 1972:

Glenter: Tidligere år har der været tradition for en oprensning af årets samtlige iagttagelser. Dette kan beklageligvis ikke lade sig gøre mere grundet inflati- on og pladsmangel.

For at blive i den gamle stil kommer her samtlige obs, hvor der er set mere end een glente: 19/3 2 røde Gilleleje, 1/4 2 røde Præstøfede, 9/4 2 sorte Christiansø, 15/4 1 sort + 1 - (2) røde Korshage, 25/5 - 4/6 1 - 2 røde Århus, 25/5 og 26/5 1 rastende af hver slags Skagen, 28/5 1 - 2 sorte Hjelms (ØJ), 5/6 1 - 2 sorte Skagen, 12/9 2 sorte Stignæs og 23/9 2 røde Kongelunden. Desuden bør følgende vinteriagttagelser af Rød Glente nævnes: 9/1 og 16/1 1 R Borremose (M) og 29/1 1 Bondemosen (LF). Årstidsvariationen på de øvrige obs er ganske normal og springes derfor helt over. I alt er der i 1972 set minimum 25 sorte og 56 røde Glenter. I det følgende vil jeg forsøge at belyse, om der er sket en forandring af Glenternes forekomst i DK, eller om det stadigt stigende antal observationer blot er en funktion af den forøgede feltaktivitet.

Ved en hastig gennemgang af FO og DOFT har jeg fundet følgende glenteobservationer de sidste fem år.

Årsrapporten 72

Blå Kærhøg var en af de arter, der sidste år var valgt ud til særbehandling. Det bevirkede, at der indløb en masse notater til lokalredaktørerne. Jeg har samlet disse oplysninger og forsøgt at bearbejde dem. Men på grund af kildematerialets uensartethed mener jeg, at en bearbejdelse vil give et forkert billede af artens optræden herhjemme.

Kildematerialet svigter på en række punkter:

1. Ingen oplysninger om arten i Vestjylland i foråret 72.
2. For få oplysninger fra Fyn/Langeland i foråret 72.
3. Om Sjælland: De fleste observationer stammer fra Kongelunden og Det inddæmmede areal på Amager. Disse lokaliteter er så gode, at de besøges af ornitologer hver dag, som rapporterer Blå Kærhøg. Dette giver en meget stor fejlprocent, idet det i mange tilfælde vil dreje sig om de samme individer, der rapporteres flere gange. Derfor kan Sjælland fremvise tal, der er ca. 5 gange større end f. eks. Nordjylland.

Derfor må jeg nøjes med at fremføre et skema, der viser alle iagttagelser af arten.

Derfor nøjes jeg med at fremføre et skema, der viser alle iagttagelser af arten. I skemaet betyder et tal det antal eks., der er iagttaget det pågældende sted til et bestemt tidspunkt.

Årsrapporten 72

VINTERMUSVÅGE.

De dage, det skete, var den 15/4 og 16/4. Den 15/4 sås på Sjælland Vintervåger som aldrig tidligere. På tryk er der 145 Gilleleje og 285 Korshage, desuden er der mundtlige forlydender om over 300 ved Klintebjerg nord for Nykøbing.

Forst og sidstnævnte sted skulle der ikke være set Musvåger, mens der ved Korshage kom 330 af slagsen?? Vejret den pågældende dag var: 8/8 SE 3-4. Den 16/4 gik vinden om i NE 3-4, og næsten ingen våger sås på Sjælland.

Det gjorde der derimod på Skagen: 293 Vintervåger. Dagen i forvejen havde der kun været 11.

Af Musvåger trak der 35 den 16/4. Dette korte referat af en af årets store overraskelser på ornitologfronten

STED	NØR- JYLLAND	VEST- JYLLAND	ØST- JYLLAND	SANDER- JYLLAND	SJÆLL- LAND	SJÆLL- LÅNDS- FALST	HANSL- LAND	BO- RNE	TOTAL
JAN	2	3		1	11	59		11	77
FEB	1	1		1	2	22	2	4	28
MAR	1	3	1	1	1	1	1	1	6
APR	2	1	1	3	2	1	1	1	10
MAY	1	1	3	1	1	1	1	1	8
JUN									
JUL									
AUG									
SEP	1	1	1	1	1	1	1	1	7
OKT	1	1	1	1	1	1	1	1	7
NOV	1	1	1	1	1	1	1	1	7
DEC	1	1	1	1	1	1	1	1	7
TOTAL	14	17	13	2	14	12	33	11	117
TOTAL	130	13	20	86	15	675	41	5	985

De, der mener sig i stand til at bearbejde materialet, kan selv udarbejde kurver, diagrammer, fordelinger, skemaer, tabeller etc. Man skal blot huske på de 3 punkter, hvor kildematerialet svigter.

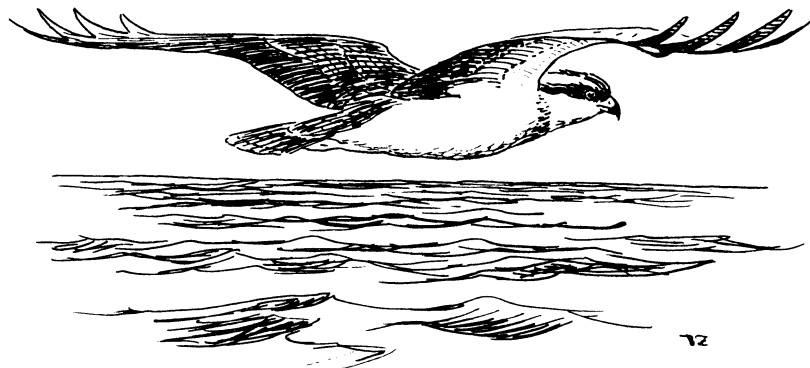
Martin Iversen

er ment som et oplæg til kommende indsamling af arten. I 1973 ønsker vi at finde ud af følgende: Hvor mange Vintervåger siver der normalt igennem landet? Hvor kommer de fra? Hvordan forløber trækket? m. m.

Hvis du er i besiddelse af yderligere data om ovenstående week-end, er du meget velkommen til også at sende disse ind, gerne direkte til undertegnede. Engang i fremtid, når vi får fod på arten, er der så håb om et par bevingede ord om denne danske rekord i relation til normalen. Det kan nemlig ikke lade sig gøre på nuværende tidspunkt på grund af manglende baggrund.

Lasse Braae
Bistrupvej 145 A
3460 Birkerød

Årsrapporten 72 Fiskeørn

FISKEØRN: Dette er en art, hvis forekomst i moderne tid vi ved noget om. Se Kjeld Hansen: Fiskeørnen i DK, FO 70 : 4, 190 - 195. Denne behandling bringer sådan set ikke ret meget nyt for dagen, men er blot taget med for at vise, at iagttagernetet trods alt (?) efterhånden er blevet ganske effektivt. Det primære i denne sammenstilling er figuren. Denne stemmer i det store hele ganske godt overens med KHs normalfordeling. Bemærk, at histogrammerne ikke er umiddelbart sammenlignelige på grund af den noget divergerende tidsinddeling. I det følgende kommenteres forskellene, ligesom visse jævnførrelser med forekomsterne i 70 og 71 foretages.

	Januar-april	Sept.-Dec.
Kbh.	550	40
Øvr. Sjælland	75	-
Møn	1	7
Loll./Falster	30	-
Fyn	4	-
Bornholm	-	-
NJ	36	45
ØJ	-	-
VJ	-	-
SJ	30	4
I alt	725	96

VINTER: Vi konstaterer hermed 3. offentliggjorte vinterrekord for DK: 1 ex. er set indtil flere gange i SJ i løbet af januar. Den milde vinter har formodentlig været årsag til, at fuglen befandt sig, som den gjorde. **EFTERÅR:** Den af KH viste totoppeede fordeling ses også tydelig på figuren. Den simple forklaring på denne gode overensstemmelse er desværre, at perioden 21/8 - 25/8 i år var en såkaldt mandag - fredags periode. Ud over de på figuren indtegnede individer er der set 10 styk. De er imidlertid i lokalrapporten opgivet på følgende måde: 10 T Stignæs sep-ok, og kan derfor ikke bruges til noget som helst. Yderli-

gere kommentarer til efterårstrækkets forløb er overflødige.

En af de mest markante forskelle mellem årsrapportmaterialet og KHs er forholdet forår/efterår. I KHs undersøgelse baseret på 10 års iagttagelser er 43 % fra forår og 57 % fra efterår, dog kan forårsprocenten visse år være større end efterårrets. I årsrapportmaterialet derimod har forårets andel altid været størst. Årsagen til denne skævhed er rimeligvis at finde i forskellen på forårs- og efterårstrækkets forløb. Om foråret har fuglene travlt og stryger forbi observatørerne på de gængse træksteder, ofte flere på en dag. Herved stiger chancen for indrapportering, idet jo flere Fiskeørne, man har set, desto større er sandsynligheden for, at man fortæller vennerne om dem. Om efteråret afvikles trækket relativt langsomt, og fuglene raster ofte længere tid på egnede lokaliteter. Herved formindskes chancen for indrapportering, idet observatøren må besøge mange lokaliteter for at se flere Fiskeørne. Ganske vist ses direkte træk også om efteråret, således også i år hvor maximum var 9 ex. 19/8 Søllerød (S), næststørste antal var 3 ex. Sammenligner vi »de store dage«, er 80 % af de setede fugle fra foråret.

Dette sammenholdt med, at enkeltindivider har størst sandsynlighed for ikke at blive indrapporteret, forklarer vel det meste. Endelig kan man sige, at vi ikke har råbt op om fiskeørneiagttagelser, og der derfor ingen grund har været til at sende dem ind. Jeg vil dog understrege, at vi fortsat er interesserede i alle observationer af de relativt ualmindelige arter således, at vi fortsat kan holde fingeren på pulsen. **FORÅR:** Følgende store dage (dvs. mindst 5 ex.): 1/4 5 Hammeren, 5/4 5 Nivå og 9 Utterslev mose, 9/4 5 Kongelunden, 11/4 6 Korshage og 15/4 6 Gilleleje. Sammenlignet med de sidste års marmutdagscifre (f. eks. 9/4-71 19 Nivå) er dette jo lidet imponerende. Ikke desto mindre passerede i løbet af foråret 141 ex. over Sjælland, dvs. faktisk samme antal som i 70 (140 - 155). I 71 sås rundt regnet 250 - 60 ex.,

heraf de 50 - 60 den 9/4. I begge foregående årsrapporter omtales dette sjællandske forårstræk som usædvanligt stort. I dag vil jeg vove at påstå, at disse dengang overraskende store tal blot har været en funktion af det stadigt stigende antal aktive feltornitologer. Jeg vil anse forårstræk på Sjælland af dimensionen 150 - 250 ex. for at være ret normale. I hvilken del af dette interval årsresultaterne ligger er stadigvæk en umiddelbar følge af, hvorvidt Fiskeørnen behager at kulminere i week-ends eller ej og påskens beliggenhed.

I 71 lå påsken »Fiskeørne optimalt«, hvilket resulterede i en masse iagttagelser (max 9/4 Langfredag). Det gjorde den ikke i år, idet den faldt allerede i begyndelsen af april.

At det alligevel lykkedes Fiskeørnen at kulminere i løbet af helligdagene, kan vel næppe betragtes som en kæmpeoverraskelse. Dette ret tidlige maximum harmonerer ikke særlig godt med, at middeltemperaturen (som ifølge KH er en af de mest afgørende faktorer for trækkets forløb) var ganske normal først i april.

Disse forhold gælder dog ikke Skagen, hvor kulminationen først sker primo - medio maj. Dette passer smukt med forholdene i 70, hvor Sjælland topper med april, medens Skagen først har maximum i primo maj. KH konkluderer i sin artikel, at der ikke er forskel i træktid for øst og vest DK. (Se dog FO 69:2, 74 ff.).

Dette forhold gælder tilsyneladende ikke helt mere, idet Skagen rimeligvis indtager en særstilling (visse år?). Dette vil forhåbentlig blive bedre belyst i fremtiden. Årsagen til den senere kulminering ved Skagen er antagelig lokalitetens efter danske forhold specielle beliggenhed. Måske kan selv en Fiskeørn i visse situationer være vandskræk. Kan dette tolkes derhen, at en anden faktor, som ingen betydning

har ved andre lokaliteter, her får en afgørende indflydelse?

SOMMERIAGTTAGELSER: Disse er jævnt fordelt over hele perioden. Det ses, at forårstrækket først ebber ud primo juni, og at efterårsditto så småt begynder allerede ultimo juli. Om aldersfordelingen af de oversomrende fugle vides intet, da næsten ingen er aldersbestemt.

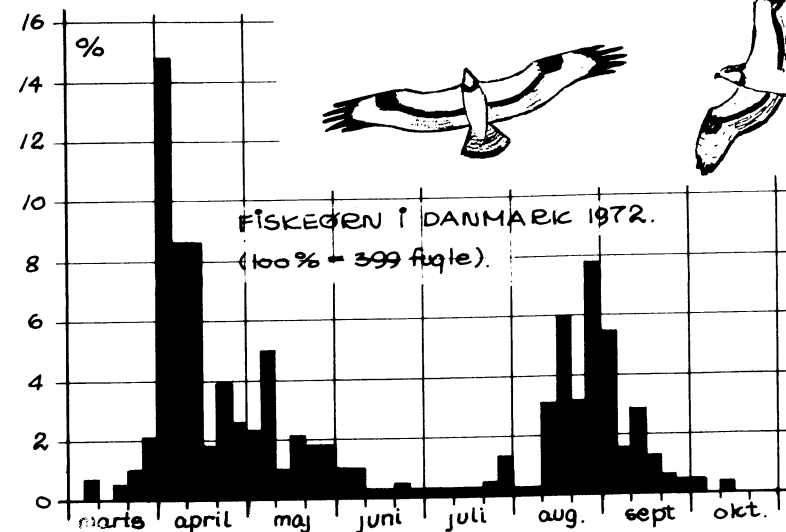
Usikkerheder og fejlkilder. Forår: risikoen for gengangere er efterhånden stor (f. eks. 5/4). Skriv derfor gerne tider på de trækkende Fiskeørne og lignende arter. Angiv ligeledes gerne varigheden af jeres trækbobservationer.

Eks. I: en mand tager til Hjelm og ser 2 T Sydere formiddagen, en tager derover om eftermiddagen og ser 2 T Sydere. Begge indrapporterer uden obstid. Resultat: 2 Sydere i stedet for 4 i lokalrapporten.

Eks. II: 11/4 myldrede 6 Fiskeørne forbi Korshage, mens kun 3 sås ved Gilleleje. Er dette en fiktiv eller reel forskel?

Efterår: de mange rastende fugle er noget af et problem. Der sker ganske givet en kontinuerlig udskiftning af de rastende eksemplarer i løbet af træksæsonen. Jeg har derfor valgt at sætte rastlængden lig med 5 - dagesperioderne, dvs. hver gang en ny periode indledes, er det per definition en ny Fiskeørn, der raster på lokaliteten.

Oven på denne noget pompøse behandling opfordres læseren til selv at vurdere materialets værdi. Skribenten vurderer materialet således: På basis af årets indkomne iagttagelser (uden specialindsamling) har vi fået et udmærket billede af artens forekomst. Resultatet er dog langt fra fuldkomment. Den mest iøjnefaldende mangel er den fiktive kulmination 1/4 - 5/4. Den anden store fejl er forholdet forår/efterår, hvis det da er en fejl? I alt er der rapporteret 399 Fiskeørne i 1972.

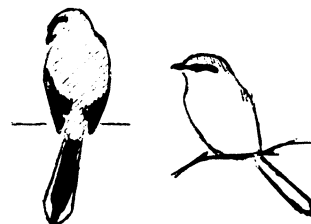

	Jan.-maj				Sep.-dec.			
	Ind	Fugle	F/I	Akt	Ind	Fugle	F/I	Akt.
NJ	26	57	2,2	5:45 %	11	24	2,2	1:33 %
Ø(								
SJ	13	32	2,5	2:72 %	12	15	1,3	2:33 %
F	1	2	2,0		3	16	5,3	2:75 %
Vest	50	110	2,2		27	57	2,1	
B	3	4	1,3		4	10	2,5	1:40 %
M	6	13	2,2	2:55 %	4	15	3,8	2:66 %
LF	1	2	2,0		1	4	4,0	
Kbh.	14	47	3,4	4:61 %	16	45	2,8	3:56 %
S	19	51	2,7	2:42 %	4	8	2,0	1:50 %
Øst	43	117	2,8		29	82	2,8	
Tot.	93	227	2,5		56	139	2,5	

Grande total: 149 indsendere har set 366 fugle.

Lasse Braae.

Årsrapporten 72

STOR TORNSKADE: Hermed er indsamlingen af denne art afsluttet. Da manipulatorene er den samme som sidste år, er dette indlæg mere eller mindre en fortsættelse af det i sidste årsrapport skrevne. Læsere opfordres derfor til at læse sin FO fra sidste år for at få den rette baggrund. Det indkomne materiale er desværre meget uensartet, og mange af de problemer, der opstilledes, er forblevet uløste.

Sidste år bemærkedes, at Tornskaden i vinteren 71 - 72 ikke ville blive nær så talrigt repræsenteret som forrige. Dette slog til. Årsagen til dette var nok, at vinteren 71 - 72 var usædvanlig mild og snefattig. Dette medførte tilsyneladende, at Tornskaden overvintrede på nordligere breddegrader. Denne påstand underbygges yderligere af, at det markante forårstræk, der sås i 71 (ca. 170 T i løbet af små 20 dage) slet ikke er iagttaget i 72. I smuk harmoni hermed er endvidere de meget få såkaldte stationære fugle, i alt 3 - 4 på Sjælland og Møn.

Ser vi på de spredte observationer, fås den omtalte slagside. I den koldere vinter var der 45 - 55 af denne slags. I årets mildere vinter skulle man vel så forvente en tilsvarende reduktion af denne kategori. Men nej, der er hele 165. Forklaring? Af figuren ses, at antallet iaggt i jan. - marts svinger meget.

Set ud fra temperaturvariationen er det muligt med lidt god vilje at forklare forløbet: Midt i januar var der en kraftigt temperaturfald; dette medførte tilflyvning af fugle nordfra. Midt i februar blev vejret meget forårsagtigt, og der kom en lading sydfra. Midt i marts fandt så det meget sparsomme egentlige forårstræk sted. Sidst i marts og først i april var det påske.

Efterårsagttagelserne stemmer uheldigvis heller ikke med resultatet fra 71. Da sås 60 % af fuglene i oktober og 40 % i nov. I 72 blev der set en hel del allerede i september (15 %), hovedmassen kom så i oktober (65 %), og lidt efternølere (20 %) sås i november. I december 72 var arten blevet en total mangelvare.

Sammenfatningen af dette forløb bliver ligesom for forårets vedkommende en noget modstridende affære. Det tidlige forløb af efterårstrækket tydede på en streng vinter; men det blev jo aldrig vinter. For at gøre forvirringen komplet var der nu yderst få fugle under en mild vinter. Alle disse modstridende bemærkninger kan bortforklares ved følgende teori: Det er andre faktorer end de vejrmæssige, der er afgørende for den Store Tornskades forekomst i Danmark om vinteren. Et forslag: Næringstilgangen

i nordligere egne, og for den sags skyld her i landet. Ved akut mangel fås et invasionsagtigt forløb af trækket uden hensyn til de rådende vejrforhold.

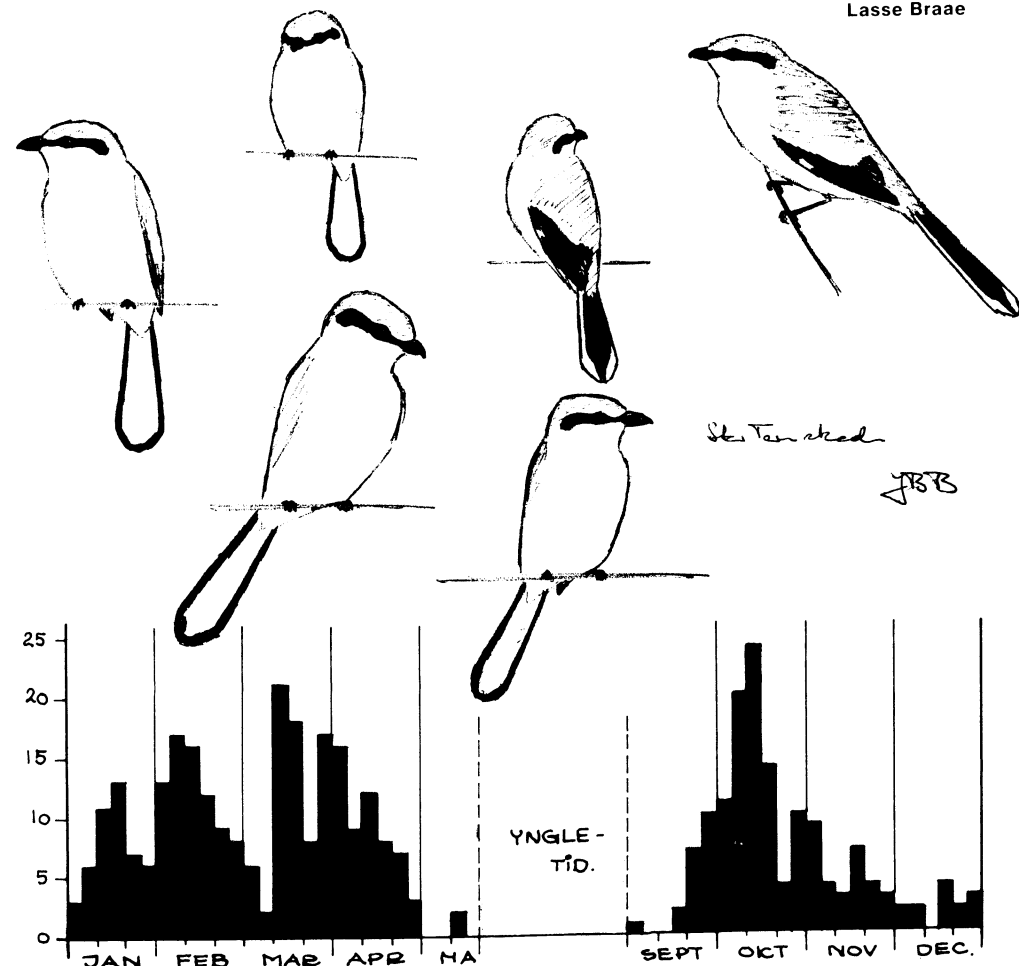
Oven på denne noget flippede tolkning af den tidsmæssige fordeling vil jeg kaste blikket på den geografiske ditto. På grund af uensartetheden i materialet kan en geografisk forskel kun vises under følgende stiltiende forudsætninger. Alle feltornitologer standardiseres, dvs. de er uden blusel sat til at være lige aktive, lige skrappe til at kende fuglene (Tornskaden), og hvad der ellers hører til en standardornitolog. Af tabellen fremgår, hvor der er set hvad. Et par forklarende bemærkninger til denne utraditionelle og umiddelbart sikkert helt uforståelige tabel. Som udgangspunkt har jeg valgt at kun tage folk, der har sendt Store Tornskader ind, i betragtning. De forskellige rubrikker læses således: Vertikalt de forskellige

geografiske regioner, horisontalt: Ind-er antallet indrapportører i de respektive landsdele.

Fugle - siger vist sig selv. F/I - fugle set per indrapportør. Akt - aktivitet, da alle ornitologer ikke ser lige mange fugle, er denne rubrik taget med for at vise usikkerheden på materialet. Heldigvis er de virkelige storslugere jævnt fordelt på hver side Bæltet, så fejlene udjævnes. Hieroglyfferne for f. eks. Sjælland efterår (1:50 %) læses: en observatør tegner sig for 50 % af de i regionen set fugle, dvs. 4. Når vi er nået hertil i teksten, ser vi igen på tabellen, og nu er det forhåbentligt let at se, at den Store Tornskade er talrigst øst for Store Bælt.

Vedrørende figuren gøres der opmærksom på, at de stationære fugle er afsat i alle de 5 - dages perioder, hvor de er set. Man får derfor et stort totalantal, hvis man adderer samtlige søjler.

Lasse Braae

STOR TORNSKADE I DANMARK 1972 TOTAL: 366 fugle